

Влияние витаминно-минерального концентрата на А и D- витаминный обмен у телят

В.А.Гарькавий

Доказано положительное влияние витаминно-минерального концентрата (ВМК) на А- и D- витаминный обмен у телят 30–90-дневного возраста. Количество витамина А увеличивается в 2,3 раза, восстанавливается гомеостаз кальция и фосфора, повышается продуктивность телят.

The influence of vitamin-mineral concentrate on the A- and D-vitamine exchange in calves

V.Garkaviy

It was proved the positive influence of vitamin-mineral concentrate (VMC) on the A- and D- vitamine exchange in calves of 30–90 days of age. The quantity of vitamine A increases into 2,3 times. Homeostasis of calcium and phosphor restore, the productivity of the calves increases.

УДК 636.1:612.3

В.І.Головаха, канд. вет. наук

СТАН БЛОКСИНТЕТИЧНОЇ ФУНКЦІЇ ПЕЧІНКИ У КОНЕМАТОК

У роботі висвітлені результати досліджень білоксинтетичної функції печінки у кобил в останній триместр вагітності і в перші три місяці після пологів. У конематок на 11-у місяці вагітності вміст загального білка у сироватці крові знижується до $65,7 \pm 2,0$ г/л (на 23,4 %), в основному за рахунок альбумінів. У перші три місяці після пологів білоксинтетична функція печінки повністю не відновлюється.

Останнім часом конярству надається важливого значення, адже коні є незамінними у сільськогосподарському виробництві, біологічній промисловості та спорті. Водночас інтенсивне ведення галузі конярства сприяє збільшенню кількості захворювань як незаразної, так і заразної етіології. У коней найбільш поширені завороти шлунково-кишкові із симптомокомплексом колік [1], ринопневмонія, інфекційна анемія, лептоспіроз, кормові отруєння [2, 3] тощо. Захворювання перебігають із порушенням функцій та структури багатьох органів і систем організму, у тому числі печінки. В той же час функціональний стан печінки значною мірою впливає на перебіг вагітності і стан здоров'я новонароджених лоша́т. За нашими спостереженнями, порушення годівлі конематок і навіть легкий перебіг перерахованих хвороб досить часто спричиняють розвиток токсикозів, аборти, народження мертвнонароджених і нежиттєздатних лоша́т.

Виявляти зміни, які відбуваються в гепатобіліарній системі при патології, можна лише з урахуванням функціонального стану і структури печінки у

клінічно здорових конематок, але такі дані в доступній нам літературі не висвітлені.

Мета роботи – вивчити стан білоксинтетичної функції печінки у конематок української верхової породи.

Матеріалом для дослідження були 20 клінічно здорових кобил української верхової породи в останній триместр вагітності і в перші три місяці після пологів. У тварин досліджували білоксинтетичну функцію печінки на 8–9-му, 10- і 11-му місяці жеребності та після пологів (у першу декаду, через один і три місяці). У сироватці крові визначали вміст загального білка (рефрактометрично) та його фракції (турбідиметрично); колоїдну стійкість білків за допомогою сулемової і формолової проб та проби з міді сульфатом.

Результати досліджень. В останні місяці вагітності спостерігається зниження вмісту загального білка в сироватці крові. Якщо у конематок на 8–9-му місяці жеребності кількість його в сироватці крові становила $79,1 \pm 1,73$ г/л, то через місяць вона знизилася до $68,5 \pm 2,0$, тобто на 13,4 % ($p < 0,001$), а у 40 % тварин показники загального білка були ще нижчими (47,6–68,2). У кобил останнього місяця жеребності рівень загального білка був ще нижчим і становив $65,7 \pm 2,0$ г/л (табл. 1). У більшості конематок (62,5 %) концентрація його знижувалась до 62 г/л. Низька концентрація загального білка в сироватці крові глибокожеребних кобил, очевидно, є фізіологічним явищем, яке пов'язане зі збільшенням об'єму циркулюючої крові і зменшенням синтезу білка. Який, крім того, ще використовується на пластичні процеси у плода.

Слід відмітити, що у кобил з гіпопротеїнемією народжуються нежиттєздатні лошата. В наших дослідженнях із 6 конематок, у яких кількість білка була меншою за 61 г/л, у перші години життя загинуло двоє лошат. Отже, концентрація білка в сироватці крові у конематок є важливим прогностичним критерієм здоров'я новонароджених лошат.

Вміст загального білка в сироватці крові поступово підвищується: з $66,4 \pm 2,0$ г/л у перші десять днів після пологів до $70,5 \pm 3,9$ г/л на 30-й день (+ 6,2 %). В подальшому вміст білка продовжував зростати і наприкінці дослідження становив $74,9 \pm 3,7$ г/л.

Істотно змінюється і якісний склад білків. Із збільшенням строку жеребності у сироватці крові знижується вміст альбумінів, які не лише підтримують осмотичний тиск крові, а й служать резервом амінокислот. За три місяці до пологів кількість їх у сироватці крові кобил становила $31,0 \pm 1,4$ г/л, через місяць концентрація їх знизилася до $27,7 \pm 1,6$, або на 10,6 %, порівняно з попереднім показником. Але найнижчий рівень альбумінів виявлений нами у кобил наприкінці одинадцятого місяця жеребності. Вміст їх у цей період зменшився до $23,1 \pm 1,5$ г/л, а у 50 % тварин він був ще нижчим і коливався від 21,3 до 17,5 г/л. Слід зазначити, що зниження рівня альбумінів було не

тільки абсолютним, а й відносним (від $41,1 \pm 2,1$ % на початку останнього триместру вагітності до $36,1 \pm 2,0$ % наприкінці його).

Після пологів концентрація альбумінів поступово підвищується, проте цей процес відбувається повільно (див. табл. 1). Зокрема, кількість їх у тварин через місяць після пологів становила $24,3 \pm 1,25$ г/л (коливання 19,0–30,6), що не відрізняється від показників останнього місяця жеребності. Втім, у 50 % кобил кількість їх у сироватці крові перевищувала середню величину по групі. Отже, низький вміст загального білка і альбумінів вказує на виснаження білоксинтетичної функції гепатоцитів.

Таблиця 1 – Стан білкового обміну у конематок

Показник	Місяць жеребності			Місяць після пологів	
	8-й	10-й	11-й	1-й	3-й
Загальний білок, г/л	$79,1 \pm 1,7$	$68,5 \pm 2,0$	$65,7 \pm 2,0$	$70,5 \pm 3,9$	$74,9 \pm 3,7$
Альбуміни, г/л	$31,0 \pm 1,4$	$27,7 \pm 1,6$	$23,1 \pm 1,5$	$24,3 \pm 1,25$	$25,7 \pm 1,7$
Гамма-глобуліни, г/л	$11,2 \pm 0,31$	$10,6 \pm 1,92$	$14,7 \pm 1,1$	$13,8 \pm 1,58$	$14,3 \pm 1,53$
Сулемова проба	–	$3,21 \pm 0,2$	$3,24 \pm 0,2$	$2,7 \pm 0,26$	$3,01 \pm 0,22$
Проба з міді сульфатом	–	$3,62 \pm 0,23$	$3,18 \pm 0,17$	$3,94 \pm 0,29$	$3,87 \pm 0,26$

Змінюються й інші фракції білка. Проте, вони не є такими показовими. Так, концентрація α -глобулінів в останній триместр вагітності не змінювалась і коливалась від $9,1 \pm 0,92$ г/л на 9-у місяці жеребності до $10,5 \pm 0,87$ наприкінці його ($p > 0,5$). Після пологів кількість α -глобулінів зростає і становить $14,0 \pm 2,2$ г/л (або $19,6 \pm 4,1$ % від загального білка) і залишається на такому рівні до кінця досліджень.

Низький рівень перед пологами α -глобулінів пов'язаний насамперед зі зниженням вмісту гаптоглобуліну (запобігає розвитку жирової інфільтрації) та церулоплазміну.

Вміст β -глобулінів в останні місяці жеребності мав тенденцію до зниження. За два місяці до пологів вміст їх становив $21,3 \pm 1,99$ г/л, а перед пологами знизився на 20,2 % ($17,0 \pm 1,68$). На такому рівні вміст бета-глобулінів залишався ще протягом двох місяців, і лише наприкінці дослідження (3-й місяць після пологів) він підвищувався до $23,8 \pm 1,61$ г/л ($p < 0,05$). Зниження цієї фракції білка відбувається за рахунок ліпопротеїдів, які запобігають розвитку жирової дистрофії печінки та гемопоетичних білків – трансферину і гемопексину.

Фракція гамма-глобулінів є основним джерелом імуноглобулінів, які забезпечують гуморальний захист. У конематок в останні місяці жеребності концентрація цих білків зазнає певних змін. За два–три місяці до пологів їх

вміст був стабільним, не перевищував $11,2 \pm 0,31$ г/л. Але перед пологами їх кількість у сироватці крові зростає до $14,7 \pm 1,1$ г/л, або на 31,2 %, порівняно з початком дослідження. В перші дні після пологів концентрація гамма-глобулінів знову знижується до критичної межі, і лише через місяць кількість їх підвищується і залишається на такому рівні до кінця досліджень (див. табл. 1).

Пояснити такі зміни вмісту гамма-глобулінів у крові кобил можна нагромадженням їх у молочній залозі та нестабільністю імунної реактивності кобил наприкінці вагітності і після пологів. Знижується альбуміно-глобуліновий коефіцієнт з $0,64 \pm 0,12$ на початку останнього триместру вагітності до $0,54 \pm 0,18$ перед пологами.

Отже, в останні місяці вагітності у кобил порушується співвідношення між альбумінами і глобулінами, що свідчить про розвиток фізіологічної диспротеїемії, встановити яку можна за допомогою колоїдно-осадових проб: сулемової, формолової та проби з міді сульфатом.

Досить показовими були результати, отримані при визначенні колоїдної стійкості білків сулемовою пробою. Так, в останній триместр вагітності на титрування сироватки витрачали $3,21 \pm 0,2$ мл розчину сулеми. Після пологів колоїдна стійкість білків дещо знижується, про що вказують нижчі витрати розчину на титрування (в середньому $2,7 \pm 0,26$ мл).

В реакції з міді сульфатом на початку останнього триместру вагітності витрачали $3,62 \pm 0,23$ мл розчину. В подальшому колоїдна стійкість білків крові знижувалась і на титрування проби сироватки крові перед пологами витрачали лише $3,18 \pm 0,17$ мл реактиву. Після пологів і до кінця досліджень колоїдна стійкість білків підвищується, і на титрування однієї проби витрачається в середньому $3,94 \pm 0,2$ мл розчину міді сульфату.

Застосування формолової проби у глибокожеребних кобил практичного значення не має. Майже в усіх досліджених тварин вона була негативною, що вказує на низьку її чутливість при фізіологічній диспротеїемії.

Висновки. В останній триместр вагітності і в перші місяці після пологів значно знижується метаболічний статус організму кобил, що зумовлено низьким рівнем у сироватці крові загального білка та його фракцій і передусім – альбумінів, що вказує на виснаження білоксинтетичної функції печінки. Відновлення цієї функції у конематок починається через 2–3 місяці після пологів. У кобил спостерігається низька концентрація α - і β -глобулінів, що при незадовільній годівлі та утриманні може призвести до розвитку жирового гепатозу. Проведені дослідження виявили нестабільність неспецифічного захисту у кобил, особливо на 10-му місяці жеребності та в перші тижні після пологів. Тому ці періоди, на нашу думку, є найбільш критичними для тварин і відповідальними для фахівців ветеринарної медицини і зоотехнії.

1. Мельник Й.Л., Драчук А.І. Хвороби шлунково-кишкового каналу в коней з явищами колік // *Вет. медицина України.* – 1998. – № 10. – С. 38–40.
2. Галатюк О.Е., Кривошея П.Ю. Розповсюдження, лікування і профілактика інфекційних хвороб коней // *Вісник Білоцерків. держ. аграр. ун-ту.* – Біла Церква, 1998. – Вип. 4, ч. 1. – С. 23–26.
3. Старчеус А.П. Грип коней: нові дані // *Вет. медицина України.* – 1996. – № 2. – С. 16–18.

Состояние белоксинтетической функции печени у конематок украинской верховой породы

В.И. Головаха

В работе отражены результаты исследований белоксинтетической функции печени у кобыл в последний триместр жеребости и в первые три месяца после родов. У кобыл на 11-м месяце жеребости содержание общего белка в сыворотке крови снижается до $65,7 \pm 2,0$ г/л (на 23,4 %), в основном за счёт альбуминов. В первые три месяца после родов белоксинтетическая функция печени полностью не восстанавливается.

The condition of liver proteinsynthetic function in Ukraine ridebreed mares

V. Golovacha

In the article reflected the investigation of liver proteinsynthetic function in mares three month before and after calving. The level of general protein decreases to $65,7 \pm 2,0$ g/l (23,4 %) for the sake of albumines at 11 month of pregnancy in mares. First three month after parturition the function of the liver do not recover fully.

УДК 619(07)

В.П. Гончаренко, аспірант

РОЗРОБКА МЕТОДУ ПРИЖИТТЄВОЇ ДІАГНОСТИКИ ОЛУЛАНОЗУ СВИНЕЙ

Викладені результати досліджень за новими методами прижиттєвої діагностики олуланозу свиней. Суть першого методу полягає в мікроскопії змивів із шлунка свиней, отриманих при зондуванні. При другому методі змиви із шлунка отримували після попереднього введення свиням виготовленого нами зонда з петлею. Дослідження за третім методом передбачає застосування розробленого зонда для відбору проб слизу із шлунка.

Дегельмінтизації свиней часто проводяться без урахування реальної гельмінтозної ситуації. Це істотно впливає на їхню ефективність і призводить до зайвих затрат праці та матеріалів. Тому виникає необхідність підвищення ефективності протигельмінтозних заходів на основі застосування диференційованих схем хіміопротифілактики та дегельмінтизацій з урахуванням виду